

DEMOKRACIJA

Uredništvo: Trst, ulica Machiavelli 22-II. - tel. 62-75
Uprava: Trst, ulica S. Anastasio 1-c - tel. 30-39 -
Goriško uredništvo: Gorica, Riva Piazzetta 18 -
CENA: posamezna številka L 20. - Naročnina:
mesečno L 85, letno L 1.020. - Za inozemstvo:
mesečno L 150, letno L 1.800. - Poštni čekovni
računi: Trst štev. 11-7223, Gorica štev. 9-18127

Leto IV. - Štev. 50

Trst - Gorica 15. decembra 1950

Izhaja vsak petek

Slovenskim kominformistom!

»Obramba slovenskih narodnih interesov in koristi pripada komunistični stranki in delavskemu razredu, ki nikdar ne izdaja tradicij in koristi nobenega naroda.«

Tako je izjavila Bernetič Marija - Marina v svojem govoru na seji Centralnega komiteta Vidalske komunistične stranke dne 19.-20. novembra 1950.

Med nami sigurno ni bilo nikogar, ki bi verjel v stvarnost te nje trditve. Ob sporu Tito - Kominform je prišlo poleg tega na dan mnogo stvari, ki kazujejo, da internacionalna komunistična lju-bezen zares ni tako velika, da ne bi močnejši izemal šibkejšega. Tega ni izkusila samo Jugoslavija, to čutijo danes na svoji koži tudi vse satelitske države. Upravičeno sklepamo torej, da niso ravno moskovski mogotci in njihovi pooblaščenici poklicani, da bi bili izključni čuvarji naših narodnih koristi.

Do podobnih zaključkov kakor mi bi nedvomno do danes prišli tudi že vsi ostali naši sonarodnjaki, ako jim ne bi zmedla, ki je zavladala po sporu Tito - Kominform tako nesrečno zameglila pogledov. Ta spor je namreč povzročil veliko zamudo v razčiščevalnem procesu med komunisti in demokrati, ki je bil že v tako lepem razvoju. Zato je kljub vsem grenkim izkustvom, ki so jih doslej že imeli naši ljudje s komunizmom in njegovimi voditelji, še vedno precejšnje število takih zaslepljenec, kratkovidnežev in zapeljancev, ki so po razočaranju nad babičevsko breznačelno krajevno in idejno politiko prenesli enostavno svoje upanje na novo osnovano moskovsko vidalsko podružnico. Tem ljudem, ki še vedno niso izpregledali osnovne krivde in škodljivosti komunizma, ki še vedno verujejo v njegovo slepina gesla, so namenjene naše besede.

Poglejmo torej kako je doslej Vidali upejal svoje v Mehiki, Španiji in drugod pridobljena izkustva o mednarodni enakopravnosti na Svobodnem tržaškem ozemlju. Njegovo delo naj nam pokaže, ali zasluži trditve Bernetič Marije, da ji njeni poslušalci in pristaši verujejo ali ne.

1) Vsem je v spominu vihar, ki je nastal v miljskem občinskem odboru, ko so slovenski odborniki izpregovorili v svoji materinski. Bolj vročevrtni italijanski občinski odborniki so enostavno zapustili dvorano. Kaj pa je napravil kominformistični župan? Predsednik Pulutan ga je poklical k sebi, ne vemo, ali ga je oštel ali sta se prijateljsko pomenila, toda dejstvo je, da je po tem razgovoru brez velikih protestov ali borbe kominformistične večine slovensčina izginila iz seje dvorane miljske občine. To je samo eden izmed primerov, kako so kominformisti čuvali slovenske narodne koristi v naših občinah.

2) Ne smemo pozabiti, da so bili kominformisti med prvimi, ki so klonili pred zahtevo italijanskih oblastev, ki so izdajale samo enojčne osebnosti izkaznice. »Sicer ne bomo mogli voliti, je bil njihov edini izgovor.

3) Udeleženci mnogih kominformističnih prireditvev nam pripovedujejo, da jim je kar nerodno govoriti slovensko, ker se v tem primeru izpostavlja nevarnosti, da jih kakšen bolj izgovarjena tovariš ozmerja kot šoviniste...

4) Ne po pravilih, toda po dejanskem stanju bi lahko ugotovili določeno diskriminacijsko politiko tudi v notranjem organizacijskem življenju Vidalske komunistične frakcije. Čim višji so odbori, tem manj je v njih Slovencev... V središču mesta so se vršile volitve samo v komunistično stranko - za izbrance - v predmestjih in okolici pa so bile volitve v UAIS - za manjvredne mešance. Vsekakor na videz nepomembna, toda bistveno zelo značilna razlika.

5) »Delo in kominformistični občinski odborniki se sicer od časa do časa pozanimajo za slovensko šolstvo, toda na drugi strani moramo obenem ugotoviti, da so prav kominformistični starši tisti, ki so klonili pred ustrahovalno raznarodovalno politiko in so prepisali ali pa napisali svoje otroke v mnogih primerih na italijansko šolo. Ne iz besed, temveč iz posledic, ki se porajajo v kominformističnem okolju, sklepamo, kako bi nam ti bratci čuvali naše narodne koristi!

6) In kakor bi še vse to ne bilo dovolj, so prav Vidali in njegova tovarišja tisti, ki so pričeli med prvimi pod geslom boljše rešitve pripravljati tržaške množice na povratek Italiji. Kakšna je razlika v končnih posledicah med boljše re-

TRUMAN - ATTLEE

Angleški poseg v razvoj dogodkov na Daljnem Vzhodu

V sedanjih vzhodnoazijskih vojni se dogaja, in vprašanje je, ali po večje priprave sovjetski taktiki, ali po sami naravi stvari, da niti ena od protivniških strani ne more doseči končne popolne zmage. Kot prvi so se vrezali severni Korejci (odnosno Mao Tse Tungovi Kitajci ali sovjetski privrženci), ko so na vse strani razglašali, da bodo v desetih dneh Američane vrgli v morje. Kasneje pa je po nedvomnih Mac Arthurjevih uspehih neki ameriški general sodil, da bi mogli predvidoma v 48. urah predrti do kitajske meje in da bi mogla biti ameriška vojska do božiča že doma. Temu je sledil nagli kitajski prodor, ki je pretil, da bo fronto zopet potisnil tja, kjer se je nahajala sredi septembra. Sedaj imamo pa zopet Mac Arthurjevo izjavo, ki priznava velike ameriške izgube. Trdi pa, da so bile izgube na kitajski strani še veliko večje. Ali je pa kitajski napad res utrpel usodni udarec in ali je dejstvo, da Kitajci niso prekorčili še 38. vzporednika, znak njihove nemoči, ne pa znak popuščanja, o tem bi se dalo razpravljati. Eno je pa gotovo: zaprepačenost, ki je spričo tako naglega preokreta zajela nas, je zajela tudi zahodne sile in Attleejev poset v Washingtonu je nedvomno najzgovornejši znak zaskrbljenosti za bodočnost Evrope, ako bi se Amerika v preveliki meri zapletla v Azijo.

Med ameriško in angleško presojo položaja na Daljnem Vzhodu je ob času Attleejeve intervencije obstajala velika razlika, ki je prišla najbolj do izraza v znanem članku, ki je izšel v zadnji številki revije »State and Nations«. Da se je Američanom očitala lahkovernost in površnost, da so posebno ostro prišli ameriške vojskovodje, med njimi še posebno Mac Arthurja, odgovarja stopnji razburjenja, ki je v onih dneh zajelo ves anglosaksonski svet, kajti prehod od zmagovalstva do neprednosti vojaškega neuspeha je bil pač prenagel, da bi bil mogel ostati brez posledic za sicer dokaj odporne angloameriške živce.

Vsekakor se je pa doseglo, da sta se Washington in London sporazumela, da je treba korejskemu vprašanju posvetiti le podrejeno pažnjo in da se temu podjetoj - pa naj bi tudi izgledalo kot drugi München ali Dunquerque - ne bo smelo živčevati več kot le skrbno odmerjene sile.

Izsiliti je treba preiskavo o sovjetskem prisilnem delu

Ameriška delavska zveza skuša preko svojega svobodnega sindikalnega odbora opozoriti svobodni svet na nevarnost, ki jo predstavlja naraščanje suženjskega dela v Sovjetski zvezi in njenih podložnicah. Ameriška delavska zveza zahteva v posebni izjavi, ki obsoja nečloveško in nezakonito zadrževanje in izkoriščanje nemških in japonskih vojni in političnih ujetnikov v Sovjetski zvezi, naj ZN podvzamejo potrebne ukrepe, da bodo Sovjeti in njihove podložnice izpustili vse vojne ujetnike. Posebni odbor ameriške delavske organizacije tudi predlaga, naj ZN podvojijo svoje napore, da bi Sovjetska zveza dovolila preiskavo pogojev po taboriščih za prisilno delo in naj priporoči postopek za čim prejšnjo osvojitve vojni ujetnikov in njihov vrnitev domov.

Kakor znano, pa so ustanove Združenih narodov že opetovano zmanj obravnavale sistem suženjskih taborišč, v katerih zapirajo sovjetski mogotci svoje lastno rusko prebivalstvo.

Šitvija in sbrantanjema, katerega očita Babiču, ve pač najbrže samo Vidali! Za nepokvarjeno, zdravo pamet sta si danes v tem pogledu, vsaj, kar zadeva bodočnost tržaških Slovencev, popolnoma enaka: oba pripravljata tržaški mSlovenecem slabšo rešitev!

Preko raznih stopenj smo torej končno prišli do tega, da je šteti po komunističnih nazorih tudi vračanje Trsta Italiji v pojem občujanja in obrambe slovenskih koristi na Tržaškem Gorje čredi, ki jo pa-sejo volkovi!

Če vse to pregledamo, bi se vprašali: ali je to, kar je trdila Marina, mišljeno resno, ali je samo ne-

Za Mao Tse Tungovo Kitajsko nastane tako resna in usodna alternativa. Ali se bo Mao Tse Tung omejil na to, da iz položaja izvleče čim večjo korist, da morda za Formozo zamenja Korejo, t. j., da bo zahteval izročitev Formoze in se zadovoljil s kasnejšo, čeprav že danes predvideno izpraznitvijo Koreje po Američanih, ali pa se bo izpostavil nevarnosti pasivne japonske intervencije na vzhodnoazijskem prostoru.

Vesti z Daljnega vzhoda potrjujejo namreč, kar je sicer samo po sebi umljivo, da korejski dogodki niso ostali brez odjeka na vzhodnem otopnem carstvu. Tam sta namreč dve struji prišli do fačnega izraza: po eni strani stari nacionalizem, po drugi pa protievropski azijski komunizem. Zemlja, ki se je po letu 1945 naravnost odlikovala

Sporazum med Združ. državami in Jugoslavijo glede dobave živil

Vlada Združenih držav in jugoslovska vlada sta objavili sporazum o živilih, ki jih bodo Združene države dobavile Jugoslaviji.

Sporazum vsebuje ta točka, ki sta jih v novembru izmenjala v Beogradu veleposlanik Združenih držav George V. Allen in namestnik jugoslovskega zunanjega ministra L. Mateš.

Zunanje ministrstvo Združenih držav je v ponedeljek objavilo besedilo obeh not. Mateš je izjavil, da Jugoslavija pristaja na pogoj Združenih držav, da se bodo živila za jugoslovske vojaške sile uporabljala izključno v namen, za katerega so jih dobavili, namreč za pospeševanje namerov Listine Združenih narodov, in

sicer na ta način, da se prepreči oslabljenje obrambe Jugoslavije. Jugoslavija se je tudi obvezala, da ne bo brez poprejšnjega pristanka Združenih držav prepustila nobeni drugi državi pomoč, ki jo bo prejela.

Dogovorjeno je tudi, da bo Jugoslavija dobavljala Združenim državam surovine in polfabrikate, ki primanjkujejo Združenim državam.

Sporazum zadeva posebno živila, ki jih bodo Združene države dobavljale Jugoslaviji za jugoslovske oborožene sile v smislu zakonov o vzajemni obrambni pomoči. To je eden izmed ukrepov Zdrženih držav za pomoč Jugoslaviji, ki je 20. oktobra zaprosila za to pomoč. Z druge strani je Uprava za

gospodarsko sodelovanje ukrenila kar je potrebno za neposredno dobavo moke Jugoslaviji iz Italije in Nemčije. Izvozna in uvozna banka Združenih držav je dovolila, da se del posojila Jugoslaviji uporabi za nakup živil. Dne 6. t. m. sta ameriški senatni zunanje-politični odbor in zborniški zunanje-politični odbor odobrila zakonski osnutek, po katerem bodo Združene države nudile Jugoslaviji 38.000.000 dolarjev dodatne pomoči v živilih.

Ta zakonski osnutek, ki dopolnjuje pomoč v znesku 31.000.000 dolarjev, ki so jih Združene države že odobrile Jugoslaviji za kritje najnujnejših potreb zaradi škode, ki jo je povzročila suša, bosta morala odobriti ameriški senat in predstavnika zbornice.

Senatni zunanje-politični odbor je vnesel v zakonski osnutek spremembo, ki jo je predložil senator J. William Fulbright, po kateri bodo moral vsakokrat, ko bo jugoslovska vlada prodala živila, ki jih je prejela kot pomoč, za jugoslovske valute, porabiti izkupiček za pomoč potrebnim osebam in otrokom, kakor tudi za dobrodelne, zdravstvene in podobne namene, o katerih se bodo vzajemno sporazumeli.

V Beogradu so se tudi z izmenjavo tozadevnih not sporazumeli Združene države in beograjska vlada, da bodo predstavniki Združenih držav in predstavniki tiska svobodno opazovali sprejem in razdelitev živil, katera bodo Združene države dobavljale jugoslovskega ljudstvu, in da bodo o tem svobodno poročali.

Sporazumeli so se tudi, da bo Jugoslavija periodično poročala o uporabi in da bo jugoslovskega ljudstvo obveščeno o izvori in značaju omenjene pomoči Združenih držav.

Obletnica SDZ

V nedeljo 17. t. m. ob 10. uri dopoldne (in ne ob 9. uri, kot je bilo najavljeno v zadnji »Demokraciji«) bo v prostorih v ulici Machiavelli 22-II POLITICNI SESTANEK članov SDZ v proslavo IV. obletnice ustanovitve Slovenske demokratske zveze za Svobodno tržaško ozemlje.

- DNEVNI RED:
- 1) STIRI LETA BOJEV IN DELA SDZ;
  - 2) POSLANSTVO LISTA »DEMOKRACIJA«;
  - 3) V ODLOČILNI BORBI NARODOV NI SREDINE!
- Vabljeni člani in sodelavci!

Prešeren in Avstriji

V koroškem »Našem tedniku - Kroniki« od 6. decembra beremo, da se je v soboto 2. decembra vršila na Dunaju akademija v proslavo 150 letnice Prešernovega rojstva. V nedeljo 3. decembra pa se je vršilo odkritje spominske plošče na Klinkowströmovem zavodu, kjer je Prešeren počel kasnejšega svojega prijatelja, pesnika Anastazija Auersperga-Grüna. Ob tej priložili je govoril tudi zastopnik dunajskega VIII. okraja o pomenu sodelovanja med narodi, ter dunajski župan Körner, ki je pozval Slovence, naj ostanejo zvesti svojemu velikemu geniju Prešernu ter s tem svojemu narodu, nato pa je odkril spominsko ploščo, ki ima v nemščini napis:

»Vzglej narodom: Tukaj sta sklenila prijateljstvo za vse življenje prvak slovenskih pesnikov France Prešeren in Anastazius Grün, avstrijski pevec svobode.«

okusna sala? Kajti takemu čuvarju, za kakršnega se je doslej izkazala Vidalijeva komunistična partija, pač tržaški Slovenci nikakor ne morejo zaupati.

To so dejstva, ki jih dajemo v premislek slovenskim kominformistom, ki na ljubo internacionalizmu Vidali in njegovih pokornih služabnikov Malana, Bidoveca, Šiško-viča itd. spravljajo v nevarnost sveta izročila in življenjske koristi svojega naroda. Ne UAIS-i, ne Vidali, ne komunistične partije, temveč samo demokratične nekomunistične organizacije so pripravljene in sposobne iskreno ter odločno brantiti in zastopati koristi slovenskega naroda in vsakega Slovenca!

Ploščo je prevzela v varstvo dunajska občina. Ko smo z veseljem brali to vest, smo nehoti morali misliti na lanske dogodke v Gorici o priliki Prešernove proslave in na pisanje italijanskih listov o slovenski kulturi, ter primerljati resnično kulturno stopnjo narodov in njihovo zrelost za evropsko misel.

Proslava deklaracije o človeških pravicah

Odbor Združenih držav za Vzgojo, znanstveno in kulturno organizacijo ZN sporoča, da so Združene države, kakor tudi mnoge države v svetu, proslavile spominski dan splošne deklaracije o človeških pravicah.

Proslave so dosegle višek v nedeljo 10. decembra, ki je posvečen proslavi obletnice deklaracije o človeških pravicah, in ko so v mnogih ameriških cerkvah razlagali pomen te deklaracije, ki jo je odobrila Glavna skupščina ZN leta 1948.

Predsednik Truman je v proslavi leta 1949 določil za Združene države 10. december kot dan proslave deklaracije o človeških pravicah. Lani je okoli 41 držav obhajalo obletnico omenjene deklaracije.

Zanimivo je, da je podobne proslave v isti namen organizirala tudi Jugoslavija. Ni nam znano, s kakšno upraviteljnostjo in kakšnimi občutki...

Ni nam znano, kako je proslavila dan Sovjetska zveza. Najdemo-

kraticejša, najsocialnejša in najsvobodnejša država na svetu se je namreč stalno najzvejnejše upirala sprejetju mnogih važnih členov listine.

Mladina in borba proti komunizmu

V Beli hiši je 5. t. m. začela konferenca o otrocih in mladini. Na konferenci je govoril tudi predsednik Truman. Konferenci prisostvovali okoli 5000 delegatov, vključevši nad 250 tujih opazovalcev, ki se živo zanimajo za vzgojo, blagostanje in zdrav razvoj mladine.

Med opazovalci so predstavniki 36 dežel. Med njimi so strokovnjaki za javno zdravstvo in blagostanje, zdravniki za otroške bolezni in vzgojitelji. Povabile so jih mednarodne organizacije, ki se pečajo z blagostanjem otrok in diplomatska zastopstva tujih držav v Združenih državah.

Od srede do srede

6. DECEMBRA: Tajnik Arabske zveze predlaga 30-dnevno premirje na Koreji in sestanek med predstavniki ZDA in SZ. — Francoska vlada je po burni seji sprejela bistvene točke ameriškega načrta o vključitvi nemških oboroženih oddelkov v atlantsko vojsko. — Senatna komisija ZDA je odobrila novo posojilo Jugoslaviji v višini 38 milijonov dolarjev. — Ameriški republikanski prvak Stassen je odletel na sestanek z Mac Arthurjem. — Angleško javno mnenje je naklonjeno misli o izpraznitvi Koreje.

7. DECEMBRA: Jugoslovska odposlanec Bebler izjavlja na seji OZN, da se vprašanje zedinjenja korejskega naroda ne more rešiti z orožjem. — Ameriški republikanci zahtevajo odstop zunanjega ministra Achesona. — V januarju bodo tri zahodne velesile ukinile vojno stanje z Nemčijo. — Egipt je ukinil vojno stanje z Nemčijo. — V Južni Koreji so proglasili obsešno stanje, ker so Severni Korejci že prekorčili 38. vzporednik. — Po najnovejšem sporazumu med zahodnimi silami bo 150.000 nemških vojakov sodelovalo v zahodnoevropski vojski.

8. DECEMBRA: Južnokorejska vlada je priporočila vsem državnim vojakom in policistom, naj zapuste prestolnico Seul. — Indija pripravljala nov predlog, naj OZN zahteva ukinitve sovražnosti na Koreji. — Indija želi sodelovati pri sklepanju mirovne pogodbe z Japonsko. — Truman je po zaključnem razgovoru z Attleejem izrazil upanje, da svetovni položaj ne bo zahteval uporabe atomske bombe.

9. DECEMBRA: »Nisem opustil upanja...« izjavlja indijski zastopnik pri OZN, ki posreduje med ZDA in Kitajsko. — Bajce ZDA ne bi postopile veta pri glasovanju o sprejemu Kitajske v OZN. — Tri zahodne velesile odklanjajo praško resolucijo kot podlago za razgovore s SZ. — V Nemčiji vlada nezadovoljstvo zaradi prevelikega izvoza poruškega premoga na škodo domačim potrošnikom. — V severovzhodni Koreji se obklopijo ameriški vojaški strelci junaško prebijajo k rešitvi obali.

10. DECEMBRA: Trinajst arabskih držav predlaga ukinitve sovražnosti na Koreji. — Attlee je odločeno na obisk v Kanado, kjer je izjavil, da ni razlik v gledanju ZDA in Anglije na svetovni položaj. — Indijski zastopnik pri OZN Benegal Rau predlaga premirje na Koreji v pričakovanju diplomatske rešitve spora. — Obkoljeni 10. ameriški aradni zbor se je po trinajstih dneh junaških bojev pri Hamhungu prebil do obale, kjer ga čakajo ladje, ki ga bodo prepele na novo bojno črto. — Nobelovo nagrado za mir so podelili dr. Ralphu Buncheju, posredniku OZN pri urejevanju palestinskega vprašanja.

11. DECEMBRA: Kitajci stavljajo kot pogoj za prenehanje sovražnosti na Koreji sklep OZN o vrnitvi Formoze, na kar pa Američani ne bi pristali. — SZ zahteva sklicanje mirovne konference za Avstrijo. — V Singapuru je prišlo do nemirov med domačini in belci. — Angleži so pripravljali na velika popuščanja, samo da se ognevo novi vojni. — Francija želi sodelovati pri mirovnih pogajanjih z Japonsko. — Avstriji želijo, da bi zavezniške zasedbene čete čimprej zapustile njihovo ozemlje.

12. DECEMBRA: Na korejskih bojiščih je zavladalo trenutno za-tišje. — V ZDA pripravljajo razglasitev stanja nacionalne pripravljenosti. — Vprašanje atomskega orožja je na dnevnem redu razpravljanj OZN. — Jugoslavija podpira predlog 13 evropskih držav o prenehanju sovražnosti na Koreji. — Tri zahodne sile so sprejele predlog SZ za konferenco štirih: Acheson, Attlee in Schuman se bodo sestali na predhodno konferenco v Bruslju. — Italija bo pospešila svojo oborožitev.

Širite »DEMOKRACIJO«

POLITIKA NASILJA

Vesti s Tržaškega

Da sta nasilje in kultura dva nasprotujoča si pojma, da je politika izigravanja pravnih načel eden izmed najizrazitejših znakov dekadence, to je vsem dobro znano.

Do katerih skrajnosti se zna povzpeli italijanski nacionalizem na polju višje izobrazbe, imamo dokaz v dogodkih 3. in 4. novembra tega leta in še več v njihovih posledicah.

Dejstvo, da se univerzitetna oblast niso zanesla na svoje visokošolce, zaradi česar so pozvali policijo na svedeno otvoritev nove univerzitetne stavbe, pomeni krvavo klofuto tako poudarjalni univerzitetni avtonomiji. Prisotnost policije na univerzitetnih tleh je izpadla kot groba skrunitev čustev vseh visokošolcev. To se je zgodilo po rektorjevem nalogu ali pa na njegov pristavek.

Isto kulturno otopelost so pokazala univerzitetna oblastva v postopku proti visokošolcem, ki so si drznili zaradi tega protestirati proti italijanskemu prosvetnemu ministru Gonelli in rektorju Cammarati. O tem neprimerem postopku prebrčljivo piše visokošolski list »Hellszapoppin« od 15. novembra, ki poudarja v uvodu, da je njegov izdajatelj že dosegel doktorski naslov, da se je odpovedal možnosti zaposlitve v Trstu in da se mu zaradi tega ni treba bati Cammaratinega preganjanja. To pomeni, da sežejo tržaški nacionalisti po najskrajnejših represalijah proti onim, ki se jim stoodstotno ne porokoravajo.

Stevilni visokošolci so pod disciplinsko preiskavo, drugi niso pripuščeni k izpitom, drugi zopet niso pripuščeni k promocijam, ker so se zamerili službenemu nacionalizmu. Izgleda, da univerzitetna oblastva sploh ne vodijo računa o univerzitetni svobodi in o neodvisnosti misli ter znanosti.

Drugače ne stoji stvar s tržaškimi pravosodstvom. Službeno je javljen odlok civilnega in kazenskega sodišča od 23. novembra. Odlok so podpisali predsednik sodišča Boschini, sodnik poročevalca Palermo in sodnik Berich. Odlok odreja, da je treba smatrati slovenski jezik na A področju Svobodnega tržaškega ozemlja za tuj jezik.

Sodni odlok ni zakon, služi zgolj za pojasnilo zakona. Vprašamo se torej, kateri zakon tolmači ta sodni odlok? V nobenem primeru določila mirovne pogodbe, ki je jasno odredila prenehanje italijanske prvotnosti nad Trstom že dne 15. septembra 1947 in enakopravnost slovenskega in italijanskega jezika v sodstvu, upravi in solstvu. Odlok ne more prizadeti niti dejanskega stanja v Trstu, ker zahaja v slovenske šole nad pet tisoč naših otrok, niti ne prizadene političnega stanja, ker slovenski občinski svetovaleci trdno sedé v občinskem svetu. Odlok ne bo omajal niti stališča ZVU, ki je izdala Ukaz št. 183 in priznala službenost slovenskega jezika. Z odlokom ni prizadeta niti slavna Palutanova jezikovna odredba, v kateri

se samovoljno nazivlje z naslovom »prefekta«.

S tem, da je sodišče proglasilo, da je slovenščina tuj jezik na tem področju, je zagrešilo vtikanje v politične zadeve, in to vtikanje brez dvoma presega delokrog tržaškega sodišča.

Razen tega je sodni odlok z dne 23. novembra v neskladju z zakoni in teži za tem, da vsili oblastvom in prebivalstvu popolnoma drugačno pravno osnovo od one, na kateri temelji organizacija tržaškega področja. Ker je zaradi tega sodišče očitno preokorajlo svoj delokrog, nastaja vprašanje, da-li je Zavezniška vojaška uprava dolžna poseči v zadevo, da zavaruje zakonitost tržaškega političnega reda.

Sodišče je namreč načelno neodvisno od upravnih oblastev, toda samo v kolikor ono uporablja zakon ter izpolnjuje vlogo čuvarja pravnega reda in samo v kolikor pri izpolnjevanju te svoje vzvišene dolžnosti izkazuje predanost besedi in v smislu zakona. Ko pa sodišče to svojo sveto dolžnost pozablja, ko se samovoljnimi odloki izgrava zakon, tedaj je treba proti takemu postopku, ki neposredno škoduje ugledu same Italije, ker nam je ona orez vsake potrebe vsilla svoje sodnike, podvzeti najodločnejše protikupepe.

Zaradi tega je neobhodno potrebno, da se tudi glede na mednarodni položaj Trsta v kati zatre ta drugi poskus pravne neresnosti sodnih oblastev, ki — kakor izgleda — se ne zavedajo svoje pravne dolžnosti.

Komunisti včasih ne lažejo

V naših dneh, ko je svet bolj kot kdaj koli prepelj razdeljen v dva nasprotna tabora, je za nas, ki živimo v svobodnem Zahodnem svetu, še bolj kot doslej zanimivo vedeti, kakšno je življenje v Vzhodnem svetu, ki ograja naš mir, našo obnovo, vse življenje.

Mnogo objektivnih opazovalcev iz raznih držav na svetu nam je v preteklih letih pripovedovalo o svojih vtisih o življenju v Sovjetski zvezi. Med temi opazovalci so bili politiki, socialni delavci, gospodarstveniki, zastopniki delavskih sindikalnih organizacij, pa tudi ljudje, ki so, preden so zapustili svojo rodno zemljo v Rusiji, zavzemali važne položaje v upravi Sovjetske zveze.

Iz pripovedovanj vseh teh raznih ljudi, so si možje in žene, ki iščejo nepotvrjeno resnico, ustvarili zanesljivo, precej enotno sliko o uspehih in neuspehih komunistične revolucije in o vsakdanjem življenju povprečnega državljanja v Sovjetski zvezi.

Zelo zanimivo je, da smo mogli v pravkar minulih dneh ugotoviti, da je ta slika o razmerah v Sovjetski zvezi, ki so si jo objektivni opazovalci na Zahodu ustvarili v preteklosti, prav podobna oni sliki, ki nam jo danes rišejo novi opazovalci in poznavalci Sovjetske zveze.

Kaj pravijo ti novi opazovalci in poznavatelji?

- 1) Da je v Sovjetski zvezi izgnila že zadnja sled svobode in demokracije. Da široke ljudske množice trpe hudo pomanjkanje.
- 2) Da sovjetsko gospodarstvo ne predstavlja več drugega kot en sam velikanski državni trust, ali monopol. To se pravi, da je državna birokracija vsemogočna, da ta birokracija odloča prav o vsem in torej tudi o gospodarskem življenju in delu.
- 3) Da sovjetski državni kapitalizem po neizprososti in brezobzirnosti prekaša vse, kar smo doslej videli; da je sovjetska birokracija,

da je sovjetski državni kapitalizem celo bolj nasilen in samovoljn kot je bil nemški nacistični režim.

4) Da je ruski kmet po tolikih letih tako imenovanega socializma padel na stopnjo navadnega sužnja.

5) Da sicer na videz v Sovjetski zvezi res ni nezaposelnosti. Če pa pogledamo поближе, vidimo, da množice brezposelnih ljudi sede po raznih uradih brez vsakega haska. Delavci in kmetje nosijo stroške za vzdrževanje te množice trotoev.

6) Da je odsotnost zasebnega kapitala v Sovjetski zvezi edina maska in krinka, za katero se skriva tako imenovani socializem v Rusiji. Kot vidimo, smo v naših dosedanjih obrih življenja v Sovjetski zvezi podali današnjemu opisu zelo podobno sliko. Zanimivo je, da so našo današnjo sliko narisali komunisti sami, komunisti, ki Sovjetsko zvezo dobro poznajo iz lastne izkušnje — jugoslovanski komunisti.

Ker se ta slika o razmerah v Sovjetski zvezi, ki so jo naslikali jugoslovanski komunisti, v bistvu ujema z opisi iz nevtrálnih virov, ni nobenega dvoma o tem, da je slika v glavnem verodostojna. Tak nevtralen vir, ki se ujema z našim današnjim orisom, je n. pr. poročilo o Sovjetski zvezi, ki so ga izdelali norveški delavski sindikalisti po obisku v Rusiji in o katerem smo že poročali v eni izmed naših poprejšnjih števil.

Najzanimivejše pa je to:

Sovjetski in drugi kominformistični opazovalci in poznavalci Titove Jugoslavije trdijo o Jugoslaviji skoraj dobesedno isto, kar Titovi opazovalci trdijo o Sovjetski zvezi. In če primerjamo sovjetske opise Titove Jugoslavije z nevtralnimi, objektivnimi poročili, vidimo, da se tudi ti opisi in poročila ujema.

Da prihranimo prostor, prosimo čitatelje naj si ponovno ogledajo točke 1), 2), 3), 4), 5) in 6).

Javna dela v nabrežinski občini

Kakor še vsako leto, smo tudi letos pričakovali, da se bodo v naši občini začela tako imenovana zimska dela, ki naj bi nekoliko olajšala brezposelnost in revščino, ki se posebno pozimi čuti povsod, a še posebno v Nabrežini, kjer naši kamnolomi skoro popolnoma ustavijo svoj obrat in s tem postavijo veliko delavskih družin v zelo neprijeten položaj.

Doslej je ZVU vedno priskočila

sloplja v Sesljanu, ureditev prostora živinskega trga v Nabrežini, razna popravila in ureditev šolskih prostorov v Nabrežini ter še nekaj drugih manjših del v raznih vaseh občine.

Ker je gori navedena vsota določena le do konca tega leta, upamo, da bo ZVU upoštevala naš kritični položaj in da bo za prihodnje leto določila nekoliko višji znesek v ta namen, ker edino na ta način bi se nekoliko olajšala brezposelnost in revščina pri nas.

Imamo pa v občini še druga dela javnega značaja, ki tudi nekoliko pomagajo reševati našo zimsko krizo. Tako imamo v Stivanu za par mesecev zaposleno skupino delavcev, ki urejuje prostor okoli starodavne štivinske bazilike, katero so po dolgih letih spet obnovili. Tam je še precej dela ter je upanje, da bo tisto število delavcev ostalo še nekaj časa pri tem zaslužku. Kakor se sliši, bodo te dni začeli z delom ureditve in asfaltiranja ceste, ki vodi iz Devina v pristanišče. V Sesljanu pri morju so tudi razna dela pomorskega obkrožja. Delo za novo električno napeljavno se je menda tudi začelo, čeravno se dosedaj le zelo malo vidi. S tem so glavna dela v naši občini izrpana.

H koncu ponovno priporočamo naši občinski upravi, naj pravilno obvešča ZVU o položaju našega delavca v tej težki sezoni. ZVU pa naprosamo, naj vse to vzame v poštev pri dodelitvi drugega obroka za zimsko dela in naj dodeli znesek, ki bi olajšal to našo težko krizo.

Lov na ameriške pakete

Posnamemo iz »Slovenskega Poročevalca« iz Ljubljane članek, ki poroča, kako pišejo naši ljudje v Ameriko in berajo za darilne pakete. Kdo pa je kriv, da je postal naš kmet berac, če ne mnogo obetajoči ustroj, ki je spravlil v obupno stanje našega kmeta? Načelo sedanjega ustroja je, naj bo zemlja onega, ki jo obdeluje; toda menda ni kmeta, ki bi ne rekel, naj bo tudi pridelek onega, ki zemljo obdeluje, ker dosedaj nismo našli človeka, ki bi žrl zemljo.

Ali v nečem ima omenjeni članek prav, ko piše, da se naši kmetje in drugi obračajo v Ameriko z moledovanjem, in to ne samo v Ameriko, temveč tudi v Trst, misleč, da rastejo dolarji in lire kar na cesti! Tudi iznešene želje so vedinoma pretirane. Mi smo tudi čitali nekaj pisem, s katerimi vprašujejo po »PARKER« nalivnih peresih, katerih niti mi skoro ne poznamo, ali pa »NYLON« zavesah, predpasnikih in silih. Kljub petletnemu trpljenju se naš kmet kakor tudi meščan, še nista spametovala, ali kdo je spet tudi temu kriv, če ne sedanje vodstvo, ki si je najelo najlepše limuzine, pozabljačo na osnovne ljudske koristi!

Tržaški občinski svet

Na seji 12. decembra je občinski svetnik dr. J. Agneletto interpelliral župana in gospodarski oddelek zaradi telefona na Slovenski državni nižji srednji šoli pri Sv. Jakobu. Ravnateljstvo je nešteto krat poslalo občino, naj vpelje na slovensko šolo nujno potreben telefon. Ker so bile vse prošnje zaman, je ravnateljstvo dalo samo napeljati telefon in je »prosil« nato občino, naj prevzame vzdrževanje in takse telefona na svoje breme. Občina je to obljubila, ali ni tega storila. Dr. Agneletto je že pred 6 meseci posredoval na gospodarskem oddelku in tedaj mu je bilo zagotovljeno, da bo telefon od občine prevzet. Do danes se pa to še ni zgodilo. Kje je vzrok zavlačevanju? Dr. Agneletto je zahteval, naj se zadeva enkrat uredi in povrne ravnateljstvu šole 72.317 lir, ki jih je moralo do sedaj plačati za telefon iz lastnih

sredstev. Odbornik prof. Sciolis je odgovoril, da je občinski odbor že sklenil, da prevzame telefon na občinsko breme in da bo skrbel, da gospodarski oddelek stvar čimprej izvede.

Dr. Agneletto je interpelliral tudi zaradi obupnega stanja, v katerem je vodovodna cesta »Avrižinke« od Sv. Križa do Miramara, ki je na več mestih zaradi popravil pri vodovodu neuporabljiva za večja vozila. Priporočil je, da se ta cesta čimprej popravi.

Razpravljalo se je o večji uporabi kraškega kamna pri javnih in privatnih zgradbah v Trstu. S tem vprašanjem se je občinski odbor bavil in je dobil župan na njegovo intervencijo pri raznih uradih polnojnega zagotovila. Delalo se bo na to, da se javna poslopja vsaj do prvega nadstropja gradijo iz kraškega kamna.

Vojne in vojaške škode

Kljub dolgemu razpravljanju o teh dveh škodah, ljudje še ne razlikujejo ene od druge, kar jim prizadeva precejšnjo škodo.

Za vojno škodo je še vedno čas vlagati prošnje, zaradi česar svetujemo prizadetim, naj to store čimprej. Med te škode spada tudi odškodnina za deportacijo v Nemčijo. Glede poškodb, ki imajo za posledico pravico do pokojnine-penzije, pa ne zapade termin teh prošelj, pač pa mora biti prošnja dobro utemeljena, posebno za naslednike, kot so starši, žena in otroci umrlega ali poškodovanega.

Res je, da se vojne škode likvidirajo zelo počasi in da celo za razne škode niso niti še določila, kakor n. pr. za obrtnike in kmete, kakor tudi za porušene hiše, ker za slednje je dajala samo ZVU neko pomoč, medtem ko bo morala ostalo nekega lepega dne odšteti financa.

Ali bolj žalosten pojav je z vojaškimi škodami. Prošnje ležijo že več mesecev nerešene pri dotičnih uradih; posebno angleški uradi prednjačijo glede tega in potem se zgodi, da zavrnejo prošnjo, češ, da se ne more dognati škoda, ker je bila prošnja bajé prepozno vložena.

Pri ameriških uradih so pa vpejali sistem, da se mora izpolniti neki obrazec, na katerem kar »briljirajo« italijanske »iznajdbe«, ker žugajo celo z zapornim in raznimi drugimi posledicami, če je oškodovanec.

Slovenska prosv. matica

Predavateljski večer

Odbor SPM vabi člane in prijatelje na predavateljski večer, ki bo v četrtek dne 21. decembra ob 20.30 v društvenih prostorih v ulici Machiavelli 22/II.

Predava dr. Boris Mihalčič o temi: »Nürnberški proces proti nemškimi vojnimi zločincem.«

Seja glavnega odbora

Vse odbornike SPM vabimo, da se zanesljivo udeležijo seje, ki bo v ponedeljek 18. t. m. ob 18. uri v društvenih prostorih v ulici Machiavelli 22/II.

Pojasnilo ZVU o rezidenci

Ker je tisk različno tolmačil ukaz Zavezniške vojaške uprave št. 219 o vpisu v register stalnega prebivalstva, želi ZVU pojasniti, da se italijanski stavek v četrtem členu, ki pravi »potranno essere iscritti nel registro«, v uradnem angleškem besedilu glasi »Shall be inscribed in the Register«.

Iz tega torej izhaja, da ima vsaka oseba, ki izpolnjuje pogoje, pravico na vpis v register stalnega prebivalstva in ta vpis ni prepunščen diskrecijski oblasti anagrafskega uradnika.

S tem pojasnilom je onemogočeno nadaljevanje sedanje petletne prakse na anagrafskem uradu, kjer je bil naš človek izpostavljen birokratski samovolji posameznih urad-

vanec prijavil zahtevo po previsoki odškodnini.

Ne bomo se spuščali v podrobnosti teh zagonetno zakrpanih predpisov, temveč si dovoljujemo svetovati ZVU, naj vpelje stari avstrijski sistem, ki obstoji v tem, da imenuje prizadeto oblastvo posebne domače izvedence, ki naj po končanem vojaških vajah s pomočjo vaškega načelnika ali župana ali drugega pooblaščenca preverijo škodo, položijo denar na županstvu ali župnišču, kjer ga more upravljavec dvigniti ob prvi priliki. Res je, da bi na ta način bili razni uradi reducirani, toda ni pravično, da bi naši ljudje, v tem primeru naši kmetje izgubljali svoj čas in trpeli očitno škodo, da se vzdržujejo ti odvišni uradi.

Računamo, da bo ZVU razmišljalo o tej zadevi in omilila nezadovoljstvo, ki vlada glede tega med našim kmečkim prebivalstvom.

Občinski svetnik dr. Agneletto je teozadevo predlagal na predzadnji seji tržaškega mestnega sveta, naj vsaka občina imenuje komisijo, ki bo skupno z izvedenci vojaških oblastev ocenjevala škodo, povzročeno po vojakih. Taka komisija bi vsaj delno omilila nepravilnosti, ki se danes vrše s tem, da se prenikzo cenil škoda, ne da bi lahko prizadeti sploh izrazil svoje mnenje.

Ker nismo več »okupiranok ozemlje«, upamo, da bodo oblastva upoštevala naše želje.

Naši najmlajši so se v igro tako zvrželi, da so v drugem dejanju kar na glas svetovali Rdeči Kapici, ki se je izgubila v gozdu, previdnost pred Volkom s klici: »Pazi, Kapica!« in drhteli ter jokali, ko se je Volk lotil Babice in Kapice v tretjem dejanju.

Tržaški Slovenci imamo končno vendarle možnost, da se prosvetno udeležujemo tudi v svojem mestu, čeprav ne v lastni dvorani. Toda po kolikšnem trudu in v kakšnih prilikah?!

SLOV. NIZJA GIMNAZIJA v TRSTU

vabi na

božično prireditev

ki bo v nedeljo, dne 17. dec. 1950, v dvorani Ljudskega doma v Trstu (ul. Teatro Romano, vhod B).

Začetek točno ob 3-h popoldne. Vstop dovoljen samo z vabilom, ki se dobi na šoli ter v trgovinah Fortunat in Stoka.

Seja glavnega odbora SDZ

10. t. m. je bila seja Glavnega odbora SDZ, na kateri so bili sprejeti važni sklepi organizacijskega in političnega značaja.

Posebno točko je tvorilo razpravljanje o slovenskih šolskih prilikah in o načinu najprimernejšega zavarovanja naših prosvetnih koristi na Tržaškem.

Nova maša v Dolini

Za ves tržaški Breg pomeni nova maša v Dolini velik dogodek. Letošnji 8. december, dan nove maše v Dolini, je bil izredno lep dan, poln sonca in pomladanske toploti. Tako so lahko mnogi pohiteli v novomašnikovo rojstvo vase. Slavnostni pridigar je bil borštanski župnik č. g. Malalan. Z največjo lahkoto in z lepo domačo besedo je razlagal veliki množici razmerje med duhovnikom in verniki. Pred cerkvijo so dolinski dečki izročili g. novomašniku novomašni križ. Očeta in mater, ki sta daleč v Argentini, sta novomašniku nadomestila stric in babica.

Nedeljo poprej je bil izredno velik sprejem g. novomašnika. Dolinčani so mu priredili veliko ozdravno akademijo. Odlični pevci iz Mačkovelj so zapeli celo vrsto lepih narodnih pesmi. Čudno se nam samo zdi, zakaj ni nastopil ob tej izredni slovesnosti znani dolinski pevski zbor? Prav sedaj pisarijo v drugih časopisih o razkorju v tem prej politično meša-

SLOVENSKO DOBRODELNO DRUSTVO priredi v društvenih prostorih 31. decembra 1950 družinski

Silvestrov večer

Vabilu in program dobite na sedežu društva v ulici Machiavelli št. 22-II.

nikov, ki so mu pravice in dolžnosti krojili po merilu upravne in politične ozkosrčnosti netržaških krogov okoli »Legge Nazionale«.

Baletna šola Slovenskega dobrodelnega društva

Prvi sestanek staršev, ki so vpišali svoje otroke v Baletno šolo, bo v nedeljo 17. t. m. ob 11-ih v društvenih prostorih v ulici Machiavelli št. 22-II, kjer bodo določili urnik vaj. Naj pridejo tudi oni, ki niso se še prijavili in bi radi obiskovali ta baletni tečaj.

„Rdeča Kapica“ v Auditoriumu ZVU

Dne 9. t. m. je vprizorilo Slovensko narodno gledališče v Trstu Gorinškovo mladinsko igr »Rdeča Kapica« v Auditoriumu ZVU. Velika dvorana je bila pri obeh predstavah (popoldanska in večerna), ki sta bili v korist dobrodelne ustanove za Novoletno jelko, nabila do zadnjega koticika mladih in starih Tržačanov.

Igra, režija, inscenacija, glasbena priredba, koreografija: na višini dolgoletnega slovesa SNG v Trstu. Edinole oder je bil premajhen.

Tvrdba KERŽE

ima v zalogi: štedilnike, peči na les, premog, petroleje in plin najboljnjih znamk.

Jedilni pribor, namizno steklenino, servise iz stekla, porcelana in keramike, kuhinjske tehnične, električne likalnice in štedilnike, plinske peči za peko »REKOFIX« itd. Vse za dom, menze, gostilne in bare po konkurenčnih cenah.

Trst - Trg S. Giovanni 1
Telefon 50-19

Mizarji kmetovalci podjetniki!

deske, smreke, macesnove in trdih lesov, trame in parkete nudi najugodnejše

CALEA

TEL. 90441 TRST

Viale Sonnino, 24

Predno kupujete za božič oglejte si bogato izbiro novih vzorcev

KRZNARSTVO ALASKA

TRST, UL. S. LAZZARO 13-I. - TEL. 56-58

Lepa izbira krznenih plaščev, ovratnikov, srebrnih, platinastih ter drugih lisic

Razne kože za okras plaščev - CENE ZELO UGODNE!

„Fratelanca“

V »Primorskem dnevniku« je na nebu tržaške titovske zvezde zablesčala nova zvezda. Oglasil se je Boris Race, o katerem smo imeli doslej priložnost zaznamovati le toliko, da je bil pred dobrim letom iz svojega dotedanjega globokega »konspirativnega« ozadja, mimo vseh, vendarle nekoliko zaslužnejših v Trstu delujočih titovskih kulturnih uslužbenecv naenkrat povzdignjen za šefa tržaške titovske kulture.

Danes se ne mislimo pečati s »kulturnikom« Borisom Racetom, ker o njegovem oranju naše kulturne njive ne bi imeli mnogo kaj poročati, če izvzamemo njegove poskuse, da po »kulturni liniji« skuša zopet zbirati razbežane titovske ovčice. Tudi drugače nas tovariš Boris Race ne bi mnogo zanimal, če se nam ne bi v svojem članku »O politiki bratstva« nekako nepričakovano odkril v novi luči. Ni še niti prav zagrabil za kulturni plug in že mu je, kot izgleda, kulturni okvir postal preozek. Mož pokazuje tudi politične ambicije. In če vsi znaki ne lažejo, ima naš politični kulturnik oz. morda bolje, naš kulturni politik kaj visoke cilje: postati hoče, če se ne motimo, nič manj kot nekaj politični ideolog svoje stranke.

Pustimo zdaj k besedi našega novega ideologa. Lotil se je kajljivega, zato pa tem hvaležnejšega vprašanja, namreč tako imenovane fratelance.

Predno mu damo besedo, se moramo že zopet vmešati in ugotoviti, da smo od stavka do stavka stikali za kakšno novo mislijo. Naš trud je ostal brezuspešen. Vse namreč, kar nam je povedal o tem vprašanju, smo imeli priložnost že neštetokrat občudovati v zgodovinskih referatih in člankih njegovega učitelja in mojstra Branka Babiča. Celo na udarnost njegovega izrazoslovja ni pozabil: Kadar se lotiš političnega nasprotnika, zavijaj rokave! Lopni, da se zakadi! Tvoji argumenti bi znali drugače ostati bledi, brezbarvni, nekako brez prave prepričljivosti!

S tem bi prav za prav naš članek že lahko zaključili. Ker nas stare kase pogrevati ne kaže... Vendar pa se naš nadebudni ideolog postavlja nesramnih potvarjanj in ponavlja na glavo postavljene trditve, ne da bi zardel (naj nam opredelimo udarnost naših izrazov. Pobralsi smo te cvetke zgolj iz njegovega članka).

Reakcija in fratelanca

Naš modrijan trdi namreč, da je slovenska reakcija proti komunistični fratelanci samo zaradi tega, ker se boji za svoje privilegirane pozicije v družbi, ki jih ogroža borbeno enotnost delovnega ljudstva in da nasprotuje samo zaradi tega politiki tega bratstva.

Ker nam to fratelanco, kljub vsem izkušnjam zadnjih dveh let, ponujajo s tako vztrajnostjo, bo vendar dobro, da si jo ogledamo malo bliže. Kako pa je prav za prav nastala? Danes smo o tem že malo podrobneje obveščeni. Zavezo izprva tajnih vrat partijskega arhiva je namreč v člankih, objavljenih v »Primorskem dnevniku«, da so se nekateri voditelji slovenske in italijanske komunistične stranke že nekaj let pred drugo svetovno

vojno dogovorili, da bo v Trstu vzela oblast v svoje roke ona od teh dveh partij, ki bo prva v naše kraje zanesla komunistično revolucijo in prva zgrabila oblast v svoje roke. Če bi bili torej italijanski komunisti umerjeni in prvi zanetili komunistični požar v naših krajih, bi oni zavladali nad Trstom. V tem primeru bi to »bratstvo« bilo pač tako, kot smo ga imeli priložnost spoznati v naših krajih v komunistični partiji po prvi svetovni vojni, oziroma kot ga izvajajo v sedanjih slovenskih obmejnih predelih v Italiji. In slednjič ni treba iti tako daleč. Poglejmo si samo, kakšen odnos do Slovencev imajo italijanski komunisti v tržaški komunistični partiji.

Primorci v obrambo svojih pravic

Da do tega ni prišlo, se je treba poleg zasplosti italijanske komunistične partije v prvi vrsti zahvaliti našemu junaškemu slovenskemu primorskemu ljudstvu, ki je v obrambo svojih teptanih narodnih in človečanskih pravic zgrabilo za orožje in pognalo tuje vsiljivca v njegovo zemljo in prisililo tudi komunistične prisilke, da so skrbno morali prikriti svoje dejanske komunistične skrajne namene. Iz trdnje narodne zavednosti in iz globoke ljubezni do svoje narodne samobitnosti in do svojih narodnih vrednot je naše primorsko ljudstvo črpalo sile v svoji neenaki borbi. Niti najstrupenejši komunistični zagriženec ne upajo danes zanikati, da je to narodno zavednost našemu človeku dal njegov narodni razumnik in njegov narodni duhovnik, ki je vedno zvesto stal v službi svojega naroda. Koliko narodnega čuta in narodne zavednosti je ga našemu človeku stara socialistična in novodobna komunistična stranka, to mi sodobniki zelo dobro vemo. Ne bo škodilo tudi naši novi ideološki zvezdi, da malce prebira po straneh naše zgodovine.

O tem delovanju naših narodnih mož se naš mož drzne trdit, da je bila zgolj »konkurenčna borba slovenske buržuazije proti italijanski buržuaziji«. Se več. Sadove truda in napore mnogih naših pokolenj, našo nekdanjo vsenarodno gospodarsko in kulturno last, naše nekdanje visoko razvite denarne zavode v Trstu in na podeželju, naše nekdanje cvetoče zadruge in vdane in ponosne spomenike naše nekdanje kulturne stavbe predstavlja ta visoki titovski ideološki mislec kot lastnino slovenske buržuazije, ki jo je v konkurenčni borbi razlatal najreakcionarniški del italijanske buržuazije — fašizem! Cestitamo Branku Babiču. Njegova šola poraja že žlahtne sadove.

Vrnimo se k naši fratelanci. Slišali smo, kako je nastala, namreč iz mešetarenja med italijanskimi in slovenskimi komunističnimi voditelji, kako si bodo razdelili oblast na naši zemlji. Poglejmo si jo sedaj malo bliže, namreč kaj predstavlja. Če smo dobro razumeli našega novopečenega ideologa, naj predstavlja sredstvo za zrušitev italijanske in slovenske buržuazije v Trstu. Da je večina italijanskega meščanstva proti nam Slovencev skrajno sovražno razpoložena in da predstavlja absolutna italijanska gospodarska premoč v Trstu najresnejši problem v borbi za ohranitev naše slovenske narodne samobitnosti, nam ni odkril šele Boris Race. Da so pa tudi zadnji, pod fašizmom še ohranjeni ostanki slo-

venske »buržuazije« v Trstu tako silno nevarni, predstavlja za nas odkritje. Kolikor je nam znano, živi v Trstu samo nekoliko desetlet Slovencev, ki se preživljajo v svobodnih poklicih, samo nekoliko desetlet duhovnikov in slednjič samo posamezni srednji trgovci, ki se vsi skupaj in vsak zase tekoče borijo za svoj obstanek. Poleg tega ima res še nekaj stotin malih trgovcev in obrtnikov, nad katerimi pa vendar ne misli naš tovariš Boris Race vihteti svoj razredno-bojni meč, ker bi s tem uderil po Slovenskem gospodarskem združenju, ki deluje pod istim vodstvom, kateremu je podrejen tudi naš ideolog. Proti tej pečici »še ne razlašene slovenske buržuazije« mobilizirati kar tisočglove delovne ljudske množice, se nam vendarle tudi nekoliko pretirano. No, kaj hočemo, menda to pač zahteva »nujnost družbenega razvoja«.

Recimo, da je to tako. Kakšno

vrednost pa ima to bratstvo? Neštetokrat smo slišali, da si je italijansko in slovensko delovno ljudstvo skovalo svoje bratstvo v skupni borbi in da predstavlja skalo, ob kateri se bodo razbili vsi napadi »združene reakcije«.

Ze od samega začetka je bilo naše ljudstvo dokaj skeptično glede tega toliko povzdignovanega »bratstva«. Navsezadnje kri ni voda. Slovenec ostane Slovenec in Italijan pač Italijan, četudi mu nadenes komunistični prisilni jopič. Upravičena skepsa je pa imela še druge, mnogo bolj realne vzroke. Ze dolgo je bilo znano, da se je vodila v nekakji skupni komunistični fronti že od samega začetka zagrižena konkurenčna borba med slovenskimi in italijanskimi partijskimi voditelji za oblast in za vodečo položaje. Ta konkurenčna borba, ki se je vodila — kako bi rekli — na čisto »buržuazni« nacionalni podlagi, bi bila prej ali slej dovedla do razcepa, četudi ne bi bilo prišlo do kominformovske polomije v Trstu. In kadar je do tega preloma prišlo, naj nam naš dragi Boris Race oprost, od tega »bratstva« ni bilo ravno veliko opaziti. Prej bi

(Konec na 4. strani)

NAŠE RASTLINE NAŠE ZDRAVJE

Črni in smrdljivi bezeg

Kdo bi ne poznal črnega ali navadnega bezga? Ze šolarčki ga dobro poznajo. Saj si v zimskem času delajo iz debelejših vej svoje pokalice! Kakor kostni mozek, tako izgleda notranjost bezgovih vej. Ta »mozek« se da z lahkoto iztisniti, tako da ostane veja volta kot cevka. Imamo dve vrsti bezga, in sicer črni bezeg, ki mu pravijo tudi obožovina ali zovina, latinski »Sambucus nigra«, in smrdljivi bezeg ali steničnik, bradat in bebat, latinski »Sambucus ebulus«.

Seveda poznamo najbolj črni bezeg, ne samo zaradi šolarskih pokalic, temveč zaradi njegove velike zdravilne vrednosti. Črn pa je zaradi tega, ker ima v jeseni črne jagode, medtem ko je pomladi poln belega in jako prijetnega cvetja. Najrajši raste po grmovju, med ograjami, ob robu gozda, pa tudi ob vrtovih.

Črni bezeg vsebuje hlapno lje, čreslovinno, smolnate snovi, sladkor, saponino ter razne kisline. Zaradi teh za človeški organizem tako potrebnih snovi ga uporabljajo povsod tam, kjer je treba odstraniti vodo iz telesa, bodisi po potenju, bodisi po sečnih potih.

Franc Mihelčič omenja v svoji knjigi »Zdravilne rastline« velikarsko zdravilno moč bezga, o čemur pišejo stare zdravniške knjige, češ »voda, v kateri si kuhaj bezgove liste, ki jo naj pije bolnik zvečer in zjutraj tri stote kot zdravilo, prežene stare oteklino, odpre zaprta jetra, uranico in ledvice, prežene tridnevno mrzlico, izčisti telo, okrepi želodec itd. itd. Potem nadaljuje takole: »izčisti črevesje in napravi človeka lahkega. Na vino kuhane habatove korenine prežene povdenico iz človeka... Na vino kuhani bezgovi listi, še zeleni, odstranijo povdenico in oteklino... Na kozjem loju kuhane bezgove liste deni na ude, v katerih te trga... S sokom iz zelenih bezgovih listov, ki si jih zmečkaj, namaži glavo. To odstrani hraste, uši in gnide z glave«, tako končujejo »stare slovenske zdravniške knjige«, poglavje o črnem bezgu. Zanimivo je, da te »stare knjige« sicer ne pišejo o bezgovem cvetju, ki ga pa mi najbolj

cenimo in upoštevamo. Tudi črnih jagod ne omenjajo, ko je vendar znano, da so bezgove jagode jako cenjene, posebno če jih kuhamo pol ure v enaki količini vode in jim dodamo sladkorja. Ravno tako jim poročajo sok iz jagod, ker veljajo jagode kot lahko odvajalno sredstvo. Brez sladkorja dajejo izvlečke iz jagod bolnikom s sladkorno boleznijo in slabokrvnim ljudem.

Iz cvetov skuhani čaj pospešuje potenje, zato ga ne morejo prehladiti pri kašlju, pri bronhialnem katarju in pri prehladu sploh, kjer pride potenje kot važni pripomoček v poštev. Enako ga predpisujejo pri revmi, pri vseh vrstah vodenice ter pri obolelem mehuru, ker žene na vodo. Čaja od bezga ne smemo kuhati, temveč ga moramo samo popariti in že odstaviti ter pokriti, da »vleče«, kakor pravijo. Tako ravnanje velja za vsako cvetje! Tudi lubje in listje ima mnogo lekovitih snovi. Čaj iz listja je enakovreden čaju iz cvetja, mogoče še uspešnejši pri vseh ravnokar omenjenih boleznih. V lubju je poleg smole in čreslovine še neki alkaloid. Čaj iz lubja, zavžit v majhnih količinah, odvaža, v večjih pa povzroča drisko ali celo bruhanje.

Smrdljivi bezeg je nižje rasti od črnega, kvečjemu pol do dva metra visok grm. Njegovi listi so spodaj dlakasti, cvetje pa rdečkastobelo in diši po grenkih mandljih ter ima škrlatnordeče prašnike. Jagoda je svetločrna, vešah pa tudi bela ali zelenkasta in kislastosladka.

Smrdljivi bezeg vsebuje podobne sestavine kot črni in pospešuje tudi izločanje vode. V večjih količinah povzroča drisko in bruhanje ter velja kot strupena rastlina. Zato je najbolje, da se držimo našega črnega bezga, ki ima dovolj zdravilnih snovi ter se nam ni treba bati nobenih zastrupljenj. Ne-le kot zdravilna rastlina uživa bezeg stari sloves pri našem ljudstvu, temveč tudi kot prijetni in v cvetju omamljivo duhteči grm oziroma drevesce, ki naj mu veljajo te-le vrstice:

Oj bezeg bel in dišeči!
Ko sonca žar ti greje cvet
in vetrič boža te ljubeči:
takrat pomlad je — srečen svet!..

Slovenska ženitev v Trstu in okolici

Poroka

Drugo jutro je nevesta zgodaj vstala ter se prav čedno oblekla. Pomagale so ji dve, tri ženske. Za poročni dan je že od nekad ženska najlepše oblečena. Tudi drugi svatje so se za poroko oblekli prav imenitno. Najsvečanejša obleka je bila narodna moša. Zlasti je slovela tako imenovana mandrijska, ki se je najdlje ohranila v Skednju. To je bil poseben kroj.

Moški so nosili suknene črne kratke hlače, precej široke, malo preklane. Za delavnik, za delo v vinogradu, je »zarez« bila zelo važna. Ob nedeljah in praznikih so nosili hlače, ki so bile okrašene. Obšite so bile z rumeno, rdečo ali modro svilno spredaj okoli obeh žepov, potem na obeh straneh po dolgem do spodnjega konca ob kolnih, kjer so bile zareze. Vrh hlače so nosili kratko janko, »jaketo« imenovano, ki je segala do pod kolka in imela na vsaki strani po dve vrsti osmerouglatih svetlih, srebrnih ali posrebrjenih gumbov. Tudi jaketa je bila s svilno obšita okoli lukenj za gube, okoli podobnih žepov in okoli rokavov za pestmi. Ob delavnikih so imeli preproste, neokrašene janke »koretce«. Pod janko so imeli »kamizolce« ali »kamzeline« (telovnik), ki je bil za praznike tudi s svilno obšit in okrašen z dvema vrstama svetlih gumbov.

Na glavi so nosili črn klobuk s silno širokimi kraji, pravi deznik, ob nedeljah in praznikih pa so imeli ličnejske klobuke, okoli oglavja ovite s črno svilnimi motvici (»žnorami«). Tak klobuk je stal kar 15 goldinarjev. Za parado, tudi za poroko, so nosili vidrovke iz drage kožuševine, tako imenovane »ferkindiške«. Beseda pride od ver-künden, namreč, da si je, vsak fant, ki se je hotel oženiti, ki je bil že na »ferkinding« (oklicih), moral kupiti vidrovko. Je pa ta vidrovka stala celega vola ali vsaj kravo, 30 ali 20 goldinarjev. Ferkindiški so

bili podobni stolu, od zadaj visoki, v sredi in od spredaj nizki. Ob robu so bili obšiti z zelenim žametom.

Na mečah so moški nosili modre volnene nogavice. Cevlji so bili nizki. Oženjeni in bolj premožni so imeli čevlje okrašene z zelo širokimi, svetlimi zaponkami, »bibjamie«. Po žimi so moški nosili tudi ogrinjala, tako imenovani »kapota«, plašč s kukuljico (kapuco), napravljen iz debelega močnega suknina. Znotraj je bil kosmat in spredaj ob roboh obšit z rdečo suknino. Tak plašč je stal vsaj 20 goldinarjev.

Ce kje, so se moški z lepo obleko hoteli postaviti na gostiji. Da so jih ženske v lepi obleki prekosile, je samo po sebi umevno. Njih obleka, mandrijska, in skedenjska narodna moša se je ohranila v današnje dni. Nekaj posebnega je skedenjska ženska narodna moša. Ta je kar trojna: poletna, pomladna in zimska.

Ameriške študijske podpore za STO

Zavezniška čitalnica sporoča, da so dodelili Svobodnemu tržaškemu ozemlju na podlagi ameriškega zakona štev. 402 štiri študijske podpore za akademsko leto 1950/51.

Razpisane štipendije vključujejo potne in študijske stroške in mesečno podporo. Bivanje v Združenih državah traja 12 mesecev. Za udeležbo pri natečaju sta potrebna naslednja pogoja: tržaško državljanstvo in znanje angleškega jezika. Prednost bodo imeli kandidati iz naslednjih študijskih panog: ameriška civilizacija (književnost in zgodovina); časninarstvo; medicina in zobozdravništvo; javna uprava (finance, davki, javno pravo).

Za nadaljnja pojasnila in za prijavo k natečaju naj se prizadejejo oornejo čim prej na Zavezniško čitalnico, ulica Trento štev. 2, telefon 5709.

Rok natečaja traja do 6. januarja 1951.

Božični koncert ruskega pevškega zbora v Trstu pod pokroviteljstvom SPM

Javljamo spored božičnega koncerta ruskega pevškega zbora v Trstu pod pokroviteljstvom SPM, ki bo dne 23. decembra ob 21. uri v veliki koncertni dvorani zavezniške komande v ulici Teatro romano, vhod »B«, nasproti nebotičnika:

I. del:
Cerkvena glasba

1. Narodni motiv: »Kralj nebeski«.
2. Bortnjanski: »Slava Bogu na višavah« — božična.
3. Smirnov: »Hvalite ime Gospodovo« — solo sopran Nadežda Roth.
4. Grečaninov: »Vzklikajte Bogu«.
5. Zavadskij: »Oče naš« — solo sopran Jelena Mandić.
6. Bortnjanski: »Blažen mož«.
7. Mjasičkov: »Raduj se, duša moja«.
8. Destjarjov: »Bog je z nama« — božična.

II. del:
Solopetje članov zbora
(na klavirju spremlja Ksenija Orehova)

1. Grečaninov: »Suženj« — solo tenor Jurij Roth.
2. Glier: »Ko ljubiš« — solo sopran Nadežda Roth.

III. del:
Slovenska zborovska glasba

1. Ruska narodna: »Tari baria«.
2. Mokranjac: »II. rukovet«.
3. Ruska narodna: »Večerni zvona«.
4. Ivan Ocvirk: »Eno samo tiho rožca«.
5. Ruska narodna: »Ej uhnema«.
6. Hajdrih: »Jadransko morje«.
7. Ruska narodna: »Plesna«.
8. Hrvaška narodna: »Derite se cilpece«.
9. Venček ukrajinskih narodnih napevov.

Dirigent zbora je Jurij ROTH.

Vstop proti vabilu. Vabila lahko dvignete vsak dan od ponedeljka dne 18. decembra dalje v pisarni SPM v ulici Machiavelli 22/II in v tiskarni »Adria« v ulici S. Anastasio 1-c, in sicer od 10. do 12. in od 15. do 17. ure.

Pri slovenski časti

»Dobro! Bom ti pomagal. Še to bova dostavila (zapiši za zdaj še po vindšarsko!), da ima Šimenko dva dijaka, fanta petošolca in deklino sedmošolko. Niti prvega majnika ju nismo videli pri dviganju nemškega majniškega drevesa! Fant je bil nekaj časa pri »slovenskih fantih«, oba z deklino sta bila vpisana v Slovensko dijaško zvezo. Več, Pava, jaz to dobro vem, ker sta tudi našo Lujziko, prvošolko, nagovarjala, naj bi se vpisala v Slovensko dijaško zvezo, pa sem ji jaz odločno zabranil. Piši: »Šimenkov dom zaradi dveh zavednih slovenskih, v narodno organizacijo vpisanih dijakov zelo, zelo sumljivo, naravnost nevarno! Tudi nemški napisi zunaj pred hišo so znatno obdrgnjeni in zastava je v skrajno zanikrnem stanju. Se resno priporoča odgon vse družine!... Si zapisal?« Čipor se je na tihem veselil, da bosta c preselitvi prav gotovo pripomogla tudi esesovca, ki ju je on spravil sem.

Rahuk je s svojo kovaško roko pisal trdo in nerodno. Nazadnje je s svinčnikom papir celo predril. To je bilo tisti hip, ko je Čipor govoril o potrebi izselitve. Rahuka je tedaj nenadoma obšla pohotna želja, da bi njemu pripadel tak imeniten prazen hram. Vrag, če si ga bo prilastil Čipor! Njemu, Rahuku, bi bolj pristajal... Saj ima Čipor že lepo hišo

tam za Vavpotičevimi! Rahuk je zapisal do kraja. Nemirno je nekajkrat hrknil, ziniti pa si glede Šimenkovega hrama ni upal nič.

Prav tedaj se je skoz odprto okno iz sobe, kjer sta stanovala Knut in Heinz, oglašil radio. Heinz je namreč hotel pomiriti in potolažiti razljutenega Knuta s kako veselo radijsko popevko. Pa se je začela taka pesem, da se je Heinz brž skrivši začel tiho hihitati v pest, Knut pa je, sedé na robu svoje postelje, s togoto povlekel z noge velik škorenj. Kar za zeblo ga je pri srcu, ko so zazveneli nežni ženski zvoki:

»Es ist alles vorüber,
es ist alles vorbei,
doch zwei, die sich lieben,
bleiben sich treu...«

(Vse je mimo,
vse je preč,
le ljubezen zvesta dveh
pač ne mine več...)

»Still! Zumachen!« je jezno zakričal Knut Heinzu, naj bi zaprl radio. Heinz je pa z roko šel le do gumba in počakal, da se je razlegla druga kitica:

»Es ist alles vorüber,
es ist alles vorbei,
doch nach dem letzten Dezember
kommt wiederum Mai...«

(Vse je mimo,
vse je preč,
vendar po decembru zadnjem
bliža maj se spet kipeč...)

»Teufel! Ali boš že zaprl!« je Knut, na eno nogo že bos, skočil k radiu in s sezutim čevljem besno lopnil po aparatu, da je v trenutku utihnil...

Prav tisti čas se je tudi Anica tam v sosednji vasi pri teti in botri Cili spravljala spat. Na postelji

je za kratko še posedela, sklenila roke v molitev in globoko sklonila zmučeno glavo. Kaj vse je danes doživela! Začela je z molitvijo, pa je vedno ostajala le pri prvih besedah:

»Oče naš, kateri si v nebesih... Kako strašen je bil današnji dan! Knut je silil vame... Saj drugega ni zaslužil kot zausnico!... Moj Bog, Jožekovo družino so odvlekli... Kje so zdaj revčki? Oče naš, kateri si v nebesih... Usmili se jih, ljubi Bog, pomagaj jim! Pa tudi mene, ko sem se vračala, da bi zakopali knjige, bi tam v leščju, o Kristus nebeski, zlomka esesovska kmalu upihnila!... Mrtva bi zdaj ležala tam... Gorje! Oče naš, kateri si v nebesih... Kako si dober, kako si usmiljen, ljubi Bog! Otel si me in tudi knjige smo srečno rešili v jamo v ogručku... Varni in ohrani jih, dobri Bog! Pa tudi naš dom varuj, vse nas, da nas ne preselijo! Oče naš, kateri si v nebesih... Kako bo pa jutri? Domov ne pojdem! Ne, ne pojdem več pred oči tem satanom! Oh, ko bi bil tu vsaj Štefan, ljubljani Štefan, da bi mi dal dober svet! Kje si, Štefan? Čemu se več ne oglasiš? Pa si v decembru, na lansko sveto božično noč, ko sva šla skupaj k polnočnici in se prvič sladko poljubila, bil tako dober! Do 1. aprila si mi zvesto vsak teden pisal, tako ljubeznivo pisal! Kaj sem ti storila, da si me pozabil? Oh, morda pa ne moreš več pisati! Morda kje v ujetništvu ali ječi vzdihuješ in koprníš po domu in po meni! In tudi če si svoboden, pač ne moreš, ne upaš, resnično, niti ne smeš domov! O Štefan, Bog te čuvaj, Bog te brani! Oče naš, kateri si v nebesih...« Solzice so oblike dekle...

(Se nadaljuje)

Vesti z Goriškega

Seja občinskega sveta

V torek zvečer 12. t. m. je bilo na gradu četrti jesensko zasedanje občinskega sveta. Predsedoval je župan dr. Bernardis, ki je takoj po začetku seje poročal o svojem potovanju v Rim, kjer je imel važne razgovore v raznih ministrstvih, in sicer v zadevi, ki se tiče zidave stanovanj za uradnike. Dosegel je tudi, da bo vlada postavila v Gorici izdelovalnico zavojev za monopole izdelke in tudi krojačnico oblačil za zaposlene pri upravi državnega monopola. Upamo, da bo pri tem dobilo stalno zaposlitev kakih osemdeset oseb.

Dr. Bernardis je povedal, da je bil tudi pri ministrskem predsedniku De Gasperi, ki je potrdil, da mu je Gorica zelo pri srcu.

Nato je demokršanski svetnik zahteval, naj komunistična zastopnika v občinskem svetu pojasnita, ali se strinjata z napadom na občinski izvršni odbor, ki ga je prišel kominformistični tehnik »L'Orca del Lavoratore«. Odgovoril mu je komunist g. Batti, da je tisk

prost in da časnikarji niso prisotni, da bi mu odgovorili. Župan pa je hitro povedal, da je zadeva kot taka političnega značaja in da zato ne spada v pristojnost občinskega sveta.

Nato so svetovalci prešli k razpravi o preračunu uprave občinskih podjetij za luč, plin in vodo. Odobrili so sklep, da se najame tridesetmilijonsko posojilo za nabavo posebnega stroja za povečavo električne sile. Preračun je bil v celoti odobren. Pred tem pa se je razvila debata v zadevi plačevanja toka, ker ga industriji ne plačujejo v taki meri kot drugi. Toda ostalo je vse pri starem, ker menda veljajo za industrije neke posebne tarife. Zalostno, a gotovo pa je dejstvo, da je občinski svet povišal, po zakonu sicer, ceno kw električne sile za 3,10 lir, tako da bomo za naprej plačevali 3,80 lir tozadevne občinske doklade!

Tudi je občinski svet sprejel sklep za povišanje občinske carine raznim nealkoholnim pijačam.

to odločitev in upamo, da bodo tečaji res koristni našim kmetom. Zato pa priporočamo, naj bo pouk na tečajih tak, da mu bodo vsi kmetje lahko sledili.

Da bi rešili vprašanje brezposelnosti

Na vse načine se trudita vlada v Rimu kakor tudi goriška krajevna uprava, da bi olajšali pereče vprašanje brezposelnosti na Goriškem. Za to zimo so že odobrili načrte za razna dela, po katerih bo zaposleno lepo število domačih delavcev. Zadnje čase je vlada sporočila mestnemu županu, da bo podjetje za monopolno blago zgradilo v Gorici tovarno za izdelavo delavskih oblek za namene v tovarnah državnega monopola. S tem delom, ki se bo kmalu pričelo, bo zopet padlo število brezposelnih in bo tako počasi Gorica vsaj za nekaj časa spet oživila.

Med važna dela, za katera je bil že nakazan kredit, spada tudi pogozdovanje v raznih krajih na Goriškem, kot n. pr. v Dolu, Gradežu in v okolici Gorice. Za ta dela je bilo odobreno preko 30 milijonov lir.

Prijava novih poslopij

V smislu členov 20 in 28 zakona 13. aprila 1939 št. 652 morajo vsi lastniki prijaviti svoja poslopja, ki so bila doslej prosta davka. Prijavo morajo narediti na goriški tehnični državni urad do 31. januarja 1951 ali pa na podeželske občinske podružnice. Vsa potrebna navodila in tiskovine za prijavo dajejo brezplačno omenjeni uradi.

Gradnja ljudskih hiš

Pokrajinski zavod za gradnjo ljudskih hiš namerava v kratkem začeti z velikim delom. V načrtu ima gradnjo precejšnjega števila stanovanj v skupnem znesku nad 300 milijonov lir. S tem bo rešena stanovanjska kriza v lepi meri in istočasno se bo vsaj za nekaj mesecev znižalo število brezposelnih na Goriškem.

Težka nesreča

Gospa Semrl, lastnica zaloge drv v ulici N. Sauro, se je pretekli teden hudo ponesrečila pri delu. Električna žaga je zajela v svoje zobe kos železa in ga pognala nesrečni v prsa. Nezavestno so pripeljali v goriško bolnico.

Števerjan

Na Martinovo smo tiho praznovali 30-letnico službovanja našega preč. g. župnika. Sicer ta jubilej ni šel tiho mimo nas. Pevski zbor je zapel jubilatno primerno podoknico, mlada Verica pa mu je voščila vsega dobrega, predvsem zdravja; v imenu občine je voščil občinski predstavnik Rudi Maraž, a v imenu cerkvenih ključarjev Karol Klanjšček, v imenu občinarjev pa Terpin France. Cestitkam se pridružujemo tudi ostali farani in želimo jubilatno še mnogo srečnih in veselih let med nami, predvsem, da bi mu ljubi Bog dal zdravja.

Se en jubilej smo imeli v Steverjanu. Dne 30. novembra sta praznovala 50-letnico poroke Rožič Ivan in njegova žena Franciška; Steverjanci jima želimo predvsem zdravja, posebno gospe Franciški, da bi kmalu okrevala in se radovala še mnogo mnogo let med svojimi 7 že preskrbljenimi otroki.

V nedeljo je obhajal obletnico naš, na novo reorganiziran pevski zbor. Pevke in pevci so lahko zadovoljni in ponosni na svojega pevovodjo Srebrničja Hermana, zaradi lepih uspehov v tako kratkem času. Pričakujemo, da naš zbor razveseli kmalu spet s pevsko priveditvijo.

Sovodnje

V začetku tedna je v goriški bolnici umrl naš vačan Ferfolja Viktor, ki se je ponesrečil na delu v Trzinu. Takoj po nesreči so ga iz ladjedelnice pripeljali v Gorico, kjer je po par dneh hudega trpljenja umrl.

Sorodnikom naše sožalje.

Vprašanje deportirancev

To žalostno poglavje jugoslovanske - italijanskih odnosov še ni zaključeno in verjetno tudi tako kmalu ne bo, ker ga nekateri namenoma razpihujejo in zavlačujejo na škodo prizadetih. Ta zadeva, ki je v svojem bistvu nekaj čisto družinskega, je postala priljubljen

Odgovorni urednik: dr. Janko Jež
Tiska: tiskarna »ADRIA«, d. d. v Trstu

Radio Trst II

NEDELJA, 17. dec.: 9.00 Kmetijska oddaja. — 11.30 Aktualnosti. — 13.00 Glasba po željah. — 18.30 Oddaja za najmlajše. — 21.00 Z domače knjižne poltce. — 21.30 Rimski Korzakovi: Seherezada. — 22.52 Večerne melodije.
PONEDELJEK, 18. dec.: 13.17 Smetana: Moldava. — 18.15 Wieniawski: Koncert za violino v d-molu. 19.00 Iz filmskega sveta. — 21.00 Beethoven: Fidelio, opera v treh dejanjih. — 23.00 Nočne melodije.
TOREK, 19. dec.: 13.00 Glasba po željah. — 19.00 Mamica pripoveduje. — 20.00 Evropski variete. — 21.00 Vozovi mladini. — 21.45 Dvorak: Simfonija št. 5 »Iz novega sveta«. — 22.45 Chopinove skladbe.

SREDA, 20. dec.: 13.00 Operne arije in dueti. — 19.00 Zdravniški vedež. — 20.00 Prenos koncerta angleške vojaške godbe iz Ljudskega doma. 21.00 Vokalni kvartet Veseli bratci. — 20.30 Naša sola. — 21.40 Čajkovskij: Simfonija št. 5.
ČETRTEK, 21. dec.: 13.10 Slovenske narodne izvaja pevski duet, na harmoniko spremlja M. Sancin. 18.45 Vaška glasba. — 21.00 Radijski oder - Jacques Deval: TOVARIS, drama v štirih dej., nato

Lahka glasba.
PETEK, 22. dec.: 13.00 Glasba po željah. — 19.00 Pogovor z ženo. 20.10 Vokalni koncert sopranistke Otte Ondine. — 20.30 Tržaški kulturni razgledi. — 21.00 Mojstri besede. — 22.30 Grieg: Norveški plesi.
SOBOTA, 23. dec.: 13.20 Šrnel kvintet Veseli godci. — 19.00 Programski periskop. — 20.30 Komentar vojnega položaja na Korje. — 21.00 Sobotni večer. — 22.00 Glasba za zaključek tedna.

DAROVI za Slovensko dobrodelno društvo v Trstu

Ravnateljstvo in učiteljstvo osnovne šole na Opčinah je za dobrodelne namene darovalo znesek 1.700 lir, N. N. iz Bazovice pa 1.000 lir. Kalin Alojz in M. N. z Opčin sta za miklavževanje darovala vsak po 500 lir.

Vsem darovalcem se društvo priskrbeno zahvaljuje in želi, da bi našlo mnogo posnemovalcev!

Veselo omizje igralcev je zbralo 4.300 lir za dobrodelne namene, potem je pa še N. N. velikodušno zakročil darilo na 10 tisoč lir. Vsem zavednim igralcem se društvo iskreno zahvaljuje in želi, da bi našlo mnogo posnemovalcev tudi med drugimi slovenskimi »trešetarji«!

URARNA UL. ROMA 19 ZLATARNA

VELIKA IZBIRA, PO ZARES KONKURENCNIH CENAH! LASTNA DELAVNICA. KUPIM IN ZAMENJAM ZLATO, SREBRO IN DRAGULJE

Likerje, žganje in sirupe

dobite v najboljši kakovosti in po ugodnih cenah na drobno in na debelo pri trdkri

JAKOB PERHAUC

Trst, ul. S. T. Xidias 6 - tel. 96332

Posebnost: Jajčji konjak

Tvrdba

bratje FINZI - Trst

ulica Milano 2 - tel. 29185

Sprejema naročila za konfekcijo in dostavo na dom pošiljk daril

v živožu za Jugoslavijo. Blago je prvovrstno in po konkurenčnih cenah. Poslužite se hitre in solidne postrežbe!

KRZNARSTVO

ZILLOTTO

NUDI NAJ-BOLJŠE VRSTE KRZNA PO NAJUGODNEJŠIH CENAH OLAJŠAVE PRI PLAČILU!

Trst - ulica XXX Ottobre 11 - tel. 29-374

P. BARTOLINI

Ortopedik - specialist za zdravljenje kile

Ulica Maria Vittoria 24, Torino
Telefon 45-350

KILO

zdravi uspešno brez operacije in ne da bi bilo treba prekiniti lastne zaposlitve (pa naj bo kila še tako razvita) s posebno pripravo ortopedik P. BARTOLINI, ki je že mnogo let znan v naši pokrajini. Vsi bolni na kili, mladi in stari, ženske in otroci se lahko posvetujejo z ortopedikom BARTOLINI-jem, ki sprejema:

v TRSTU: v torek 19. in v sredo 20. decembra v hotelu »Vanolice«;
v GORICI: v četrtek 21. decembra v hotelu »Tre Corone«;
v TRZICU: v petek 22. decembra v hotelu »Lombardia«.

ZOBOZDRAVNIK

Dr. STANISLAV PAVLICA

sprejema od 9-12 in od 17-19
TRST, VIA COMMERCIALE
10-II., TEL. 25597

Mizarsko podjetje

Milivoj Pertot

Barkovlje, ul. Bovedo 15 - tel. 39-08

izdeluje:

vsa stavbna dela - pohištva vseh vrst - tudi po načrtu - čolne

Velika loterija Ruggero

Vsak, kdor kupi pri nas radio-aparat, harmoniko, šivalni stroj »VISNOVA«, radio-gramofon z omarico itd., prejme srečko VELIKE LOTERIJE RUGGERO

Žrebani bodo sledeči dobitki:

- I) — 1 lahki motocikel »VESPA«
- II) — 1 šivalni stroj znamke »VISNOVA« luksuzno opremljen
- III) — 1 harmonika »SETTIMIO SOPRANI« z 80 basi
- IV) — 1 radio-aparat »GELOSO« G. 117
- V) — 1 štedilnik št. 3
- VI) — 1 radio-aparat »PHONOLA« P. A. 5519

Lahko kupite proti takojšnjemu plačilu ali pa na obročna odplačila po najugodnejših pogojih, in sicer:

Na račun 1.000.- in mesečnimi obroki 2.000.-
lir 1.000.- lir 2.000.-

Obiščite tvrdko

RUGGERO ROSSONI

Corso Garibaldi 8

Drobne vesti

Važno za trgovce

Naš občinski svetovalec g. Bratuž se je pozanimal za položaj goriških trgovcev v zadevi občinskega družinskega davka (simposta comunale).

Nekateri trgovci namreč ne bodo za sedaj tozadevno obdavčeni, zato pa bodo morali leta 1952 plačati davek za tri leta.

G. Bratuž je posređoval pri občinskem davčnem uradu na trgu Crispi, in dosegel, da ti trgovci lahko že sedaj plačajo na račun tega davka znesek, ki se jim zdi primeren, tako da ne padejo pozneje v zadrego zaradi plačevanja.

Prizadeti, če hočejo, naj se torej zgledajo v uradu na trgu Crispi.

Zimska pomoč

Finančni oddelek Zaveznike vojaške uprave obvešča, da doloca ukaz, ki bo v kratkem objavljen v Uradnem listu, pobiranje posebne doklade na vstopnice za predstave, zabave in športne prireditve vseh vrst, od katerih je treba plačevati državne pristojbine.

To doklado bodo pobirali vsako nedeljo od nedelje 10. tega meseca do 30. aprila 1951, kakor tudi 25. in 26. decembra 1950 ter 1. in 6. januarja in 19. marca 1951.

Občinski odbor zimske pomoči je na svoji zadnji seji 11. t. m. sklenil, da bo dal prva nakazila iz sklada zimske pomoči že te dni, in sicer od 13. do 23. decembra v sledečem vrstnem redu:

„Fratelanca“

(Nadaljevanje s 3. strani)

se reklo, da bi italijanski nekdanji fratelančni bratci svoje slovenske »brate« s slastjo alikvidirali, če bi le mogli — in obratno. Danes imamo v Trstu kar dva taka »bratstva« in vsako bide svojega komunističnega konkurenta s kolom po glavi.

Zaradi tega naj nam bo oproščena naša reakcionarna trdoglavost in naša neoprostljiva neizgrajenost. V iskrenosti bratskih občutkov v teh komunističnih fratelancah pač ne moremo in ne moremo verjeti.

Gre pa dejansko za zelo resno vprašanje, kadar govorimo o odnosu Slovencev in Italijanov na tem občutljivem, narodnostno mešanem tržaškem ozemlju, za preneseno, da bi se ga smeli lotevati plitki frazerji, ki paberčijo svoje znanje v najboljšem primeru, tako mimo grede, iz marksističnih brošur, če se že ne zadovoljujejo, da svoje izgrajeno znanje črpajo iz člankov partijskih svezilčnikov.

Tržaški Slovenci se že zdavnaj borijo za pravilne odnose med tu živječimi Slovenci in Italijani. Vsa njihova borba je bila v preteklosti in je navsezadnje tudi danes koncentrirana na izvojevanju njihovih ogorženih narodnostnih pravic. To borbo vodijo vztrajno že od tedaj, ko se niso več puščali asimilirati od gospodarsko prevladajočega italijanstva. V tej borbi za ohranitev svoje, neskajljene slovenske narodne duše, so nekaj požrtvovalno sodelovali vsi Slovenci brez izjeme, naš delavec in kmet, naš razumnik, duhovnik in kulturnik in tudi naš gospodarstvenik. Sele po prihodu novih prerokov iz Ljubljane smo izvedeli, da Slovenci v Trstu ne predstavljajo nikake narodne enote, da naš zdravnik in odvetnik, naš

13. dec.	prijimki z začetnicami A-B
14. »	» » » C-D
15. »	» » » E-F-G-H
16. »	» » » I-K-L
18. »	» » » M-N
19. »	» » » O-P-Q
20. »	» » » R-S
21. »	» » » T-U-V-Z

Izjemoma bodo zamudniki lahko dvignili nakazani denar tudi 22. in 23. decembra.

Najprej se morajo upravičenci zgledati z izkaznico brezposelnosti na Delavskem uradu. Družinski poglavar zastopa vse člane družine, a mora imeti s seboj omenjeno izkaznico vseh članov. Na Delavskem uradu dvigne posebno potrdilo o brezposelnosti, katero nese ovozovi na Zavod za socialno skrbstvo (Istituto Naz. Previd. Sociale) in jo nato izroči na E.C.A. v ulici Baiaumonti. E.C.A. izstavi vsakemu brezposelnemu (ki je bil kot tak že registriran na Delavskem uradu dne 30. novembra) v gori navedenih dneh poseben ček, s katerim dvigne nakazani denar v mestni hranilnici (Cassa di Risparmio). Če je kak član družine zaposlen, mora poglavar družine javiti občinskemu pododboru znesek te plače.

Večerni tečaji za kmete

Pokrajinski inšpektorat za kmetijstvo je organiziral za to zimo razne strokovne tečaje kmetijskega značaja. Tečaji bodo tudi v naših vaseh, n. pr. v Standrežu (o vrtnarstvu), v Krmini in Gorici (o perutinarstvu) in v Steverjanu (o vinarstvu). Popolnoma odobravamo

duhovnik in uradnik, naš trgovec in obrtnik in seveda tudi ne naš samostojni kmet niso nikakršni sestavni deli naše narodne skupnosti, temveč »proti ljudski elemente«, ki jih je treba uničiti ali vsaj »razlastiti«.

V tej skupni borbi vseh poklicev so bili tržaški Slovenci dosegli nekoč že čudovite uspehe, ki predstavljajo tudi danes skoraj edino poročilo za naš bodoči vzpon.

Ko se je pa naš človek boril za svoje narodnostne pravice, za svojo narodno enakopravnost, ga nikdar ni izpolnjevalo sovraštvo do sodeželana italijanskega poretka in jezika. Najsvetlejši dokaz je podal, ko po končani drugi svetovni vojni ni čutil in izvajal do premagane nasprotnika nobene maščevalnosti. Vedno se je zavedal, da sta oba narodnosti, slovenska in italijanska, na tem kočku zemlje usodno in nerazdvojno med seboj povezani. Ko se je pa boril za svojo narodno enakopravnost, se je hkrati boril tudi proti italijanski ozkornosti in proti italijanskemu narodnemu sovraštvu. Globoko se je zavedal, da je to edina pot, ki naj omogoči, da si Slovenec in Italijan v našem skupnem domu, v našem lepem Trstu nekoč podata roko kot sočloveka. Da to spozna, ni bilo treba šele komunistične fratelanca, za katero se skriva sovraštvo in pohlep komunističnih mogotcev po oblasti.

Ljubi svoj narod in spoštuj njegovo. To je načelo, ki so si ga tržaški Slovenci že zdavnaj zapisali v svoje srce. Iz ljubezni in strpnosti, vzraslih iz zavesti človeškega dostojanstva in iz večno plemenitih učenj in virov krščanskega duha, si bodo tržaški Slovenci znali urediti prej ali slej svoj odnos do italijanskega sodeželana. Brez krivice in potuhjenih prerokov sovražstva!